

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 1997/60
KARAR NO : 1997/58

ÖZET: Davacı Kurum tarafından hataa ödendiği ileri sürülen meblağın, es yönetim kademesi personeli iken Bakanlık Müşavirliğine atanan davalıdan hükmen tahsili amacıyla açılan davanın, özel hukuk hükümleri çerçevesinde adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : BOTAŞ Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.
Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Nizamettin Bulut
Davalı : Oktay Vural
Vekili : Av. Vehbi Aybakan

O L A Y : Davalı Yrd.Doç.Dr. Oktay Vural, üniversite öğretim elemanı iken, 2547 sayılı Kanunun 38. maddesi ve 399 sayılı KHK'nin Geçici 9. maddesi hükümlerine göre 27.7.1990 tarih ve 90/37099 sayılı müşterek kararname ile atandığı BOTAŞ, Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinden, 13.2.1992 tarih ve 92/39242 sayılı müşterek kararname ile alınmış; aynı tarih ve 92/39387 sayılı müşterek kararname ile de, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda, Bakanlık Müşavirliği görevine 657 sayılı Yasanın 59. ve 76 maddeleri gereğince naklen atanmıştır.

Davacı Genel Müdürlük tarafından, davalının Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinden alınmak suretiyle hizmet akdinin feshedildiği nedeniyle kendisine kıdem tazminatı ve izin ücretinin yanı sıra 66.277.008.- Tl. ihbar tazminatı ödenmiştir.

Davacı Kurumun 1992 yılı hesaplarını inceleyen Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca düzenlenen cevaplı denetim raporunda: 1475 sayılı Kanuna tabi olarak Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmekte iken, başka bir göreve atanmak üzere bu görevinden kararname ile alınması ve aynı tarihte 657 sayılı Kanuna tabi Bakanlık Müşavirliğine atanması nedeniyle adigeçene ihbar tazminatı ödenmesinin yasal dayanağının bulunmadığı saptanmış ve hatalı olarak ödenen sözkonusu tazminatın geri alınması önerilmiştir.

Ana Kuruluş olan T.P.A.O.' nca, denetim raporundaki öneri doğrultusunda talepte bulunulması üzerine, davacı Kurumun 20.4.1993 günlü yazısı ile davalıdan sözkonusu ihbar tazminatını geri vermesi istenilmiş ise de; davalı tarafından, iş akdinin feshi neticesinde 1475 sayılı Yasanın 13. maddesine uygun olarak kendisine ihbar öneli tazminatı ödenmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığı belirtilerek, Kurumun isteği reddedilmiştir.

A) Davacı Kurum, hatalı olarak ödenen 66.277.008.-Tl ihbar tazminatının, ödeme tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline hükmedilmesi istemiyle 15.4.1994 tarihinde adli yargı yerine dava açmıştır.

ANKARA 6. İŞ MAHKEMESİ;

1) 3.10.1994 gün ve E.1994/551, K.1994/726 sayı ile, davalı net olarak ödenmiş bulunan 49.442.648.-Tl. ihbar tazminatının temerrüdü gerçekleştiği 10.6.1993 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte davalı Oktay Vural'dan alınarak davacıya verilmesine, davacının fazlaya ilişkin talebinin reddine karar vermiş; bu karar, davalının temyiz istemi üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesince verilen 27.12.1994 günlü E.1994/16129, K.1994/18583 sayılı ve "Davalı BOTAŞ 233 sayılı KHK.kapsamındaki TPAO İktisadi Teşekkülüne bağlı bir ortaklık statüsündedir. Davalı, bu bağlı ortaklığa genel müdür ve yönetim kurulu başkanı olarak 399 sayılı KHK.nin Geçici 9. maddesi gereğince üçlü kararname ile atanmıştır. Bu durumda, taraflar arasında bir özel hukuk ilişkisi olan hizmet aktinin varlığından sözedilemez. Taraflar arasındaki hukuki ilişki atama tasarrufu ile kurulmuş idare hukukundan kaynaklanan bir ilişkidir. Böyle olunca, davanın hizmet aktinden veya İş Kanunundan doğan işçi ve işveren arasındaki uyuşmazlıkları çözmekle görevli İş Mahkemesinde görülmesi mümkün değildir. Görev sorunu kamu düzenine ilişkin olup, davanın her aşamasında ileri sürülebileceği gibi, taraflarca ileri sürülmemiş olsa bile mahkemece kendiliğinden gözetilmesi icap eder.

Yukarıda açıklanan nedenlerle görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, bu yön üzerinde durulmadan yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir." yolundaki kararlar bozulmuştur.

2) 7.3.1995 gün ve E.1995/31, K.1995/464 sayı ile, Yargıtay bozma kararına uyarak, bozma kararında mahkemenin görevsiz olduğu belirtilmekle birlikte, görevsizliğin yargı yolu bakımından mı? yoksa aynı yargı yeri içindeki mahkemeler yönünden mi? olduğuna ilişkin bir açıklama bulunmadığı; idarenin, idari yargıda kişiler aleyhine dava açmasına imkan bulunmadığına göre, bozmanın yargı yolu yönünden görevsizliğe ilişkin olmadığı; Mahkemelerinin bu davada aynı yargı yönünden görevsiz olduğunun kabul edildiği; taraflar arasındaki ilişkinin hukuki niteliği ve dava değeri itibariyle Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle davayı görev yönünden reddetmiş; bu karar da, Yargıtay 9. Hukuk Dairesince verilen 20.5.1995 günlü, E.1995/13253, K.1995/14155 sayılı ve "Mahkemece uyulan bozma kararı içeriğine göre, taraflar arasındaki hukuki ilişki atama tasarrufu ile kurulmuş olup, idare hukukundan kaynaklandığından idari yargı yeri görevlidir. Buna rağmen mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğundan sözederek görevsizlik kararı

vermesi isabetsizdir." yolundaki kararlar bozulmuştur.

3) 27.6.1995 gün ve E.1995/1232, K.1995/1871 sayı ile, Yargıtay bozma kararına uyararak, bozma gerekçesi doğrultusunda davayı görev yönünden reddetmiş; bu karar ise, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

B) Davacı Kurum, bu kez aynı istekle 28.7.1995 tarihinde idari yargı yerine dava açmıştır.

ANKARA 6. İDARE MAHKEMESİ;

1) 14.9.1995 gün ve E.1995/987, K.1995/1198 sayı ile, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1. maddesinde idari dava türlerinin sayıldığı; aynı Kanunun 14/d. maddesine göre yapılacak ilk inceleme sırasında idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken nitelikte bir işlem olmadığı; saptanması halinde 15/1-b. madde uyarınca davanın reddi gerekeceği; anılan hükümler uyarınca, öncelikle idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından tam yargı davası açılabileceği; idari yaptırım gücü kullanılmadan yasaların idareye tanıdığı yetkilerin idari yargı mercilerince yerine getirilmesinin istenemeyeceği; bu durumda, 2577 sayılı Yasada tanımlanan idari dava niteliği taşımayan ve idari yargı yetkisi sınırları içinde bulunmayan uyuşmazlığın incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiş; bu karar davacı Kurumun temyiz istemi üzerine Danıştay Onuncu Dairesince verilen 24.12.1996 günlü, E.1995/8098, K.1996/8631 sayılı ve 2577 sayılı Yasanın 14. maddesinde dilekçeler üzerine ilk incelemenin nasıl yapılacağına düzenlendiği, 15/1-a maddesinde ise adli veya askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davanın görev yönünden reddine karar verileceğinin kurala bağlandığı; dava konusu uyuşmazlığın, davalıya İş Kanunu hükümlerine göre yapılan ihbar tazminatının ilişkin ödemenin hatalı olduğundan bahisle geri tahsili amacıyla açılacak davasına ilişkin bulunduğu; idarenin kamu gücünü kullanmadan alacağını yargısal yoldan tahsil etmek amacıyla açtığı davanın görüm ve çözümlü, idari yargının değil, adli yargının görev alanına girdiğinden görev yönünden reddi gerekirken, davanın incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesinde usul kurallarına uyarlık bulunmadığı yolundaki kararlar bozulmuştur.

2) 11.6.1997 gün ve E.1997/502, K.1997/721 sayı ile, Danıştay bozma kararına uyararak, bozma gerekçesi doğrultusunda davayı görev yönünden reddetmiş; bu karar ise, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı Kurum vekilinin 22.10.1997 günlü dilekçesi üzerine idari yargı dosyası Ankara 6. İdare Mahkemesi Başkanlığının 24.10.1997 günlü, 1997/502 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiş olup, böylece adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasanın

14. maddesinde öngörüldüğü şekilde olumsuz görev uyumsuzluğu doğmuş bulunmaktadır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Selçuk Tüzün'ün Başkanlığında, Üyeler: O.Hulusi Mustafaoğlu, Ülkü Aydın Nursel Aymakoğlu, Mustafa Birden, Dr.Erol Alpar ve Ertuğrul Taka'nın katılımlarıyla yapılan 17.11.1997 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarda görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Erdoğan Güneş ile Danıştay Savcısı Tülin Özdemir'in davanın çözümünün adli yargının görev alanına girdiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, davacı Kurumun hataen ödendiğini öne sürdüğü 1475 sayılı Yasanın 13. maddesinde düzenlenen ihbar tazminatına ilişkin 66.277.008.- liranın, ödeme tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ); 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye tabi bulunan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (T.P.A.O.)'nin, bağlı ortaklığıdır.

233 sayılı KHK.nin 23. maddesinin 2. bendinde, bağlı ortaklıkların, bu KHK.de saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi olduğu; 24. maddenin 3. bendinde, bağlı ortaklık genel müdürünün, ilgili Bakanın teklifi üzerine ortak karar ile atanacağı ve ayrı zamanda yönetim kurulu başkanı olduğu, hükme bağlanmaktadır.

399 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi Ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair" KHK.nin Geçici 9. maddesinde ise, "Özel hukuk hükümlerine göre kurulmuş olup yönetim kademelerinde iş kanunları çerçevesinde personel çalıştıran ve ekli (I) sayılı cetvelde yer almayan teşebbüs ve bağlı ortaklık personeli hakkında, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tabi oldukları iş kanunu hükümleri uygulanır. Bu kuruluşların genel müdür, genel müdür yardımcısı ve yönetim kurulu üyelerinin (seçimle gelenler hariç) atanmalarında 2477 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Bunun dışında kalan görevlere yönetim kurullarınca atama yapılır." hükmüne yer verilmekte; anılan maddede atıfta bulunulan 2477 sayılı "23.4.1981 Tarih Ve 2451 Sayılı Kanunun Kapsamı Dışında Kalan Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Atama Usulüne İlişkin Kanun"un 2. maddesinde, genel müdür kadrolarına müşterek kararname ile atama yapılacağına ve bunların nakilleri ile görevden alınmalarının da

aynı usule göre olacağına işaret edilmektedir.

Belirtilen yasal düzenlemeden; BOTAŞ'nin 233 sayılı KHK.ye tabi bir İktisadi Devlet Teşekkülünün bağlı ortaklığı olduğu; anılan Kuruluş genel müdürünün atanması, görevden alınması ve naklen atanmasının müşterek kararname ile yapılacağı anlaşılmaktadır.

Hernekadar, 399 sayılı KHK.nin Geçici 9. maddesinde, bu madde hükmünde sözü edilen bağlı ortaklıkların yönetim kademelerinde çalışan personel hakkında İş Kanunu hükümlerinin uygulanacağına işaret edilmiş ise de; bu husus, sözü edilen yönetim kademesi personelinin işçilik statüsünde olduğunu göstermediği gibi, tabi olduğu atama usul ve esasları ile yürüttüğü görevin niteliği gözönüne alındığında genel müdür ve diğer yönetim kademesi personelinin kamu görevlisi olduğu ve idare ile olan hukuki ilişkilerinin statü hukukunu ilgilendirdiği kuşkusuzdur.

Ancak, olayda; davalı Oktay Vural, Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinden alınarak Bakanlık Müşavirliğine naklen atıldığından davacı Kurumun personeli olmaktan çıkmış olup, idare tarafından kanuna aykırı olarak hataen ödendiği saptanan tazminatın idari usul ve esaslar çerçevesinde adı geçenden geri alınması olanağı kalmadığından, kendi isteğiyle geri vermesi istenilmiş ise de, bunu kabul etmemesi üzerine, hükmen tahsilinin sağlanması amacıyla davacı Kurum tarafından uyuşmazlığa konu edilen dava açılmış bulunmaktadır.

Ortada, idarece kamu gücüne dayalı olarak ve idari usul ve esaslara göre re'sen ve tekyanlı biçimde tesis edilmiş bir işlem veya eylem bulunmadığı gibi; bu nitelikleri taşıyan işlem veya eylemden dolayı hak ve menfaati ihlal edilenler tarafından idareye karşı 2577 sayılı Yasanın 2/1-a. maddesinde sayılan idari davalardan birisi olarak açılmadığı anlaşılan davanın, salt davalının idare ile arasındaki hukuki ilişkinin idare hukuku kurallarına tabi olduğundan hareketle, idari yargı yerince çözümleneceği sonucuna ulaşmak olanaksızdır.

Belirtilen duruma göre ve hataen ödendiği saptanan ihbar tazminatına ilişkin Kurum alacağınının 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri kapsamı dışında olması karşısında, davacı Kurum tarafından yersiz olarak yapılan ödemenin ilgiliden tahsil istemiyle açılan davanın, haksız iktisaba ilişkin Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde adli yargı yerince çözümlenmesi gerekmektedir.

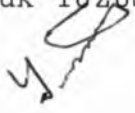
Nitekim, 399 sayılı KHK.nin "Teşebbüs Personelinin Yükümlük ve Sorumlulukları " başlıklı 11/a.maddesinde, teşebbüs ve bağlı ortaklıkların genel müdür, müessese müdürü, yönetim ve danışma kurulu veya yönetim komitesi üyeleri ile her çeşit personelinin görevleri ile ilgili olarak mensup oldukları teşebbüs ve bağlı ortaklığa verdikleri zarardan dolayı özel hukuk hükümlerine tabi buldukları hükme bağlanmak

suretiyle, incelenen davanın konusuna benzer şekilde ortaya çıkan Kurum zararının idari usul ve esaslara göre tahsil edilmesi yöntemi benimsenmemiş olup, personelin bu konuda özel hukuk hükümlerine tabi kılınmasının bir sonucu olarak, rızaen ödemede bulunmaması halinde ilgiliden hümen tahsili yönteminin benimsendiği ve bu hükmün de, konu ve davada uygulanacak kurallar itibariyle adli yargı yerince verileceği ortaya çıkmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacı Kurum tarafından yersiz ödendiği saptanan tazminatın davalıdan tahsili istemiyle açılan davanın görüş ve çözümünde adli yargı yeri görevli olduğundan Ankara 6. İş Mahkemesince yargı yolu yönünden verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Ankara 6. İş Mahkemesinin 27.6.1995 günlü, E.1995/1232, K.1995/1871 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 17.11.1997 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Selçuk TÜZÜN

Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu

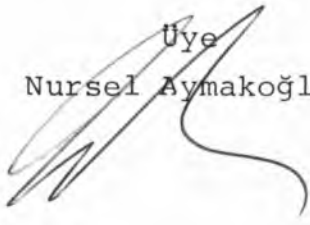
Üye
Ülkü Aydın

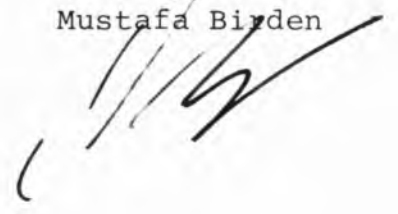
14.12.1997 - 23200
Bu kararın Resmî gazete'de
yayını uygulanır.

Başkan

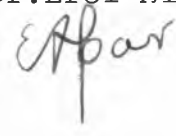

Üye
Nursel Aymakoğlu

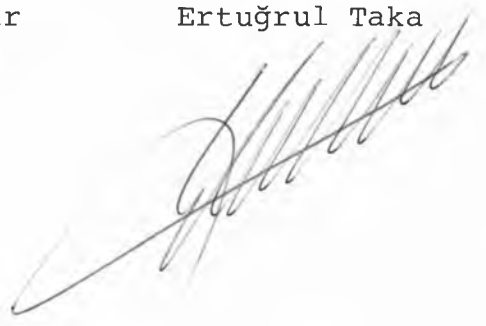
Üye
Mustafa Bırdan

Üye
Dr.Erol Alpar

Üye
Ertuğrul Taka

91